

Vallodlingens och idisslarnas roll i ett framtida hållbart jordbruk

Det har gjorts en halvtidsutvärdering och uppdatering av en stor framtidsstudie av svenskt hållbart jordbruk.

Utvärderingen visar på bristande ekonomisk och produktionsmässig uthållighet snarare än negativ miljöpåverkan. Framtidsvisionen lyfter fram betesdjur, vall och betesmarker med växande träd som en möjlighet att producera klimatsmart kött.

Bakgrund

I mitten av 1990-talet genomförde Naturvårdsverket en framtidsstudie med syfte att finna vägar till ett miljömässigt och ekonomiskt hållbart svenskt jordbruk år 2021 (Naturvårdsverket, 1997). Resultatet antydde att det genom teknisk och företagsmässig utveckling är möjligt att minska utsläppen av föroreningar samtidigt som mat- och bioenergiproduktionen ökar, markvärden och lönsamheten förbättras samt ett rikt odlingslandskap bevaras. Den ökade bioenergiproduktionen skulle bestå av salix och energivall, och ersätta så mycket fossila bränslen att jordbrukets utsläpp av klimatgaser helt skulle kompenseras. Studien visade på vallens och idisslarnas potential för mat- och bioenergiproduktion, natur- och markvård samt strävan att minska kväveläckaget och pesticidförbrukningen.

Halvtidsutvärdering av framtidsstudien

När halva tiden mellan 1995 och 2021 hade gått utvärderades resultatet genom att den förutsedda utvecklingen jämfördes med jordbrukets verkliga utveckling (Kumm, 2009). Utvärderingen visar att verkligheten inte blivit alls så bra som visionen. Produktionen av bl.a. mjölk- och nötkött har minskat och lönsamheten är fortsatt långt ifrån målet lantarbetarelön för insatt arbete och låneränta på investeringar. Salix och energivall har fortsatt obetydlig omfattning, vilket innebär att jordbruket är långt ifrån målet klimatneutralitet. Däremot uppfylls i stort sett målen för öppet landskap och minskade utsläpp av övergödande ämnen. Utvärde-

Foto: Yngve Henriksson

Kolinlagring i växande betesmarksträd kan kompensera djurens klimatpåverkan.

ringen visar att det svenska jordbrukets akilleshäl är bristande ekonomisk och produktionsmässig uthållighet snarare än negativ miljöpåverkan. Detta gäller i synnerhet den vall- och idisslarbaserade produktionen.

Huvudorsaken till skillnaden mellan vision och verklighet torde vara prisutvecklingen. I framtidsstudien antogs att priserna på jordbrukets produkter skulle följa prisutvecklingen på produktionsmedel. I verkligheten har produktpriserna fallit kraftigt relativt priserna på produktionsmedel såsom arbete, byggnader och diesel. Denna ogynnsamma prisutveckling kan förklara produktionsminskning och eftersatt markvård. Miljöersättningar, areal- och djurbidrag samt senare gårdsstöd har delvis kompenserat den negativa prisutvecklingen och bidragit till att de landskapsrelaterade målen uppfyllts relativt bra.

Klimatpåverkan flyttat utomlands

Minskad produktion har minskat utsläppen från det svenska jordbruket men samtidigt ökat importen av bl.a. kött och därmed ökat "exporten av miljöpåverkan". I ett internationellt miljöperspektiv är det senare negativt. Kväve- och fosforutsläpp från nötköttsproduktion ger större miljökada och betesdjuren gör mindre landskapsnytta i redan mycket djurtäta

länder såsom Irland än motsvarande utsläpp och betesdrift i djurglesa Sverige. I bl.a. Brasilien bidrar ökad nötköttsproduktion för export till skogsavverkning med dess klimatpåverkan (Kumm & Larsson, 2007). Ur miljösynpunkt är det alltså viktigt att svenskt jordbruk blir mera kostnadseffektivt och återtar marknadsandelar.

Uppdatering av framtidsstudien

Nu pågår en uppdatering av framtidsstudien om vägar till ett miljömässigt och ekonomiskt hållbart svenskt jordbruk. Målen är i stort sett desamma som i den ursprungliga studien. Klimatfrågan får dock ännu större tyngd i uppdateringen. Därför antas att 2020-talets miljöersättningar kommer att bygga inte bara på landskapsvärden som nu utan också på kolinlagring och bioenergiproduktion som motverkar klimatförändringen. Detta gynnar vall relativt spannmålsodling. Det gynnar också växande och bioenergiproducerande träd i betesmarker. De framtida priserna bygger på bl.a. OECD:s och FAO:s prognoser för jordbruket i världen fram till år 2021. Prognoserna tyder på fortsatt real minskning av produktpriserna.

Det prognostiserade mjölkpriset år 2021 är cirka 2,50 kr/kg i 2010 års penningvärde; alltså en kraftig försämring när

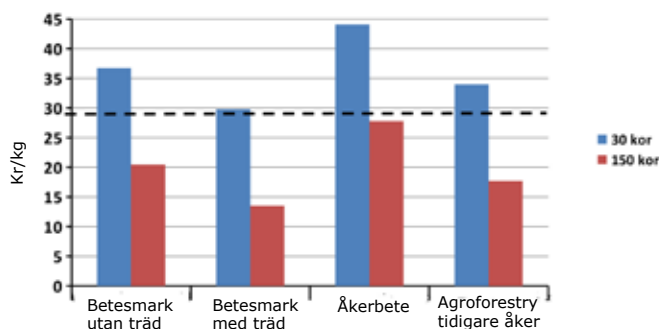
Forts. nästa sida

Forts. från föreg. sida

samtidigt priset på diesel beräknas öka 60 % och priserna för arbete, byggnader och maskiner beräknas öka 10–20 %. Preliminära beräkningar antyder att det fordras 11 500 kg mjölk per ko i besättningar med minst 180 kor för att uppnå lönsamhet vid denna prisutveckling.

Betesköttsproduktion kan bli lönsam och klimatsmart

Figuren visar preliminära resultat när det gäller den dikobaserade nötköttsproduktionens framtida lönsamhet. Kostnaden i besättningar med 30 kor och småskalig slutuppfödning överstiger det prognostiserade köttpriset 25 kr/kg. Vid 150 kor och storskalig slutuppfödning får dock produktionen god lönsamhet om den baseras på betesmarker med växande träd (givet de antagna miljöersättningarna som även beaktar climateffekter). Är 25 % av betesmarkens produktion i form av träd och återstående 75 % är gräs till kött djur, blir denna produktion lika klimatsmart som gris och kyckling. I beräkningen har också beaktats att vallodlingen till kött djuren ökar åkermarkens kolinnehåll. På åkermark är landskapsvärdena mindre än på naturbetesmark, varför nötköttsproduktionen inte har lika goda förutsättningar där som på betesmark. Genom att kombinera betesdrift med grupper av träd planterade på tidigare åkermark (agroforestry) kan man dock uppnå full kostnadstäckning enligt kalkylerna.

Beräknade produktionskostnader i dikobaserad nötköttsproduktion med 30 och 150 kor. Den streckade linjen visar prognostiserat nötköttpris år 2021.

Utvärderingen av den ursprungliga framtidsstudien antyder att det är svårt att förutse framtiden. Det är troligt att den verkliga utvecklingen kommer att avvika även från uppdateringsresultat. Den kan dock ligga till grund för en konstruktiv diskussion om teknik- och företagsutveckling som förhoppningsvis leder till att vall och idisslare får en viktig roll i det framtida svenska jordbruket. Det är därvid särskilt viktigt att minska klimatpåverkan och minska produktionskostnaderna ned till marknadsprinsnivå.

Karl-Ivar Kumm, SLU, Inst. för husdjurens miljö och hälsa, tel: 0511-672 56, e-post: karl-ivar.kumm@slu.se

Lästips:

Kumm, K.-I. & Larsson, M. 2007. Import av kött – export av miljöpåverkan. Naturvårdsverket. Rapport 5671.

Kumm, K.-I. 2009. Det framtida jordbruket. Visioner för 2021 och trender 1995–2008. SLU. Institutionen för husdjurens miljö och hälsa. Rapport 26.

Naturvårdsverket. 1997. Det framtida jordbruket. Naturvårdsverket. Rapport 4755.

SVENSKA VALLBREV kommer ut med sju nummer 2013.

Manusstopp
Nr 1 10 jan

Utgivning
8 feb

Redaktör: **Nilla Nilsdotter-Linde**, ansvarig utgivare,
tel: 070-662 74 05, e-post: Nilla.Nilsdotter-Linde@slu.se

Red. o layout: **Irène Persson**,
tel: 070-616 66 27, e-post: irenee.persson@gmail.com

Vill du bli medlem i Svenska Vallföreningen? Betala 350 kr till
pg. 72 27 23-4 eller bg. 108-9705 och ange namn och adress.

God Jul o Gott Nytt År!

ISSN 1653-8064

Verka med vallföreningen

Ännu ett verksamhetsår tillända proppfullt av vallföreningsaktiviteter. Läs och inspireras till egna dåd!

Omvärld i fokus

Remisser, remisser, remisser... CAP 2014 är på gång och Vallföreningen var med på två referensgruppsmöten på Landsbyggsdepartementet, lämnade remissvar och skrev en debattartikel i ämnet. Speciell kritik riktades mot kravet på växtföljd med minst tre grödor och kravet på att gräsmarker som inte ingått i växtföljden sedan fem år ska betraktas som permanenta och inte får brytas under reformperioden.

Den europeiska Vallföreningens (EGF:s) möten i Österrike 2011 och i Polen 2012 ledde till nya kontakter och ny hemhämtnad kunskap som ni kunnat läsa om i tidigare Vallbrev.

På hemmaplan var Vallföreningen med för fjärde gången på Borgeby Fältdagar. I år var det totalt 16 900 personer som besökte Fältdagarna.

Följa med forskningen

I samband med årsmötet 2011 gjordes ett besök på ”Nationellt forskningscentrum för lantbrukets djur” utanför Uppsala dvs. SLU:s satsning på försöksslakteri och stallar för mjölkkor, svin och fjäderfä. Samtidigt fick vi en presentation av senaste forskningsresultat.

Ordföranden i föreningen har företrätt oss i projekt Tillväxt Växtodling och sekreteraren i Rådslaget ”Framtidens nötköttsproduktion”. Det sistnämnda har senare bidragit till ett förnyat forskningsprogram inom SLF. Vi har också haft representanter som deltagit i möten om närodlat protein och om bete. I flera regioner har de lokala vallföreningarna medverkat vid utformning av försöksverksamhet på grovfoderområdet.

Fötterna i myllan

Lokalföreningarna är basen, källan och meningen med vallföreningen. Våra 17 lokalföreningar ordnade fältvandringar,

Forts. nästa sida

Bättre inkomst på vallen? - Förnya ditt sortval!

Se vår hemsida eller
beställ vår katalog!

www.scandinavianseed.se

Forts. från föreg. sida

stallvandringar, gårdsvandringar, betesmarksvandringar, maskindemonstrationer, studieresor, bl.a. till Borgeby Fältdagar, temadagar och temakvällar om allsköns grovfoderanknutna ämnen. Ibland sker detta i samarbete med företag på orten och ibland dyker en medlem ur riksstyrelsen upp och gör sitt bästa för att förgylla tillställningen. Hela 2 490 medlemmar gjorde allt detta, dvs. ungefär lika många som året innan.

Pengar tillbaka

Av medlemsavgiften går 90 kr tillbaka till lokalföreningarna om minst en aktivitet anordnas utöver arrangemang i samband med årsmöte. Även om det inte finns någon lokalförening kan aktiviteter i Vallföreningens intresse stödjas med bidrag. Aktiva lokalföreningar kan också få extra tilldelning om de söker aktivitetsbidrag från riksföreningen då något särskilt skall ordnas. Passa på! Har föreningen ännu flera planer söker man ur Stiftelsen Svenska Vallföreningens fonder eller Stiftelsen

Anders Elofsons fond senast den 1 april varje år. Stöd ges dels till projekt inom vall bete och fröodling, dels till studieresor, främst utrikes.

Fest och glam

Nytt för i år var Anders Elofsons medalj till en framträdande företrädare för vallområdet. Den första utmärkelsen tilldelades vår sekreterare Nilla Nilsdotter-Linde, SLU, Uppsala.

Årets Vallmästare blev Fredrik Hansson från Frändefors i södra Dalsland, en bonde med klöver som motor för högavkastande ekologisk mjölkproduktion.

Linda af Geijersstam, HS Kalmar, tel: 070-615 67 70, e-post: linda.af.geijersstam@hushallningssallskapet.se

Lästips:

Svenska Vallföreningen. 2012. Verksamhetsberättelse för Svenska Vallföreningen – verksamhetsåret 1 juli 2011–30 juni 2012. www.svenskavall.se

Välbesökt årsmöte i Skara

Drygt 50 medlemmar kom till årsmötet på Götala Herrgård den 15 november. Seminarieprogrammet behandlade de matnyttiga ämnena **optimal odling, ensilering och utfodring av grovfoder**. Inbjudare och arrangör var också vallföreningen i Skaraborg. SLU Skara, Hushållningssällskapet i Skara och Rådgivarna Sjuhärad bidrog med föreläsare och dessutom medverkade representanter för företag som säljer ensileringsmedel. Rolf Spörndly, SLU Uppsala höll ihop programmet och summerade erfarenheterna.

Gröda, skördeteknik och tillsatsmedel – hur påverkas ensilagekvaliteten var rubriken för det inledande föredraget med Elisabet Nadeau, SLU Skara. Olika grödor och blandningar av grödor ger olika förutsättningar för ensileringsprocessen. Baljväxter som klöver och lusern har stort proteininnehåll men lite socker vilket försvårar ensileringen då bildandet av mjölksyra går långsamt och därmed sänkningen av pH med risk för feljäsning. Feljäsningen leder dock till att ensilaget blir lagringsstabil. Gräs är tvärtom lättensilerat. Det större sockerinnehåll ger en snabb mjölksyräjäsning och pH-sänkning men det färdiga ensilaget blir mindre lagringsstabil och tar lättare värme. Helsäd av spannmål och majs har i tidigt stadium liknande egenskaper som gräs. Skördeteknikens betydelse för ensileringen har undersökts på Götala nöt- och lammköttscenrum enligt följande uppläggning: slätter med rotorslätter (dvs. utan bearbetning av grödan) alternativt slätterkross, lastning med hackvagn eller snittvagn samt obehandlat eller tillsats av ensileringsmedel.

Rotorslätter gav i jämförelse med slätterkross inte oväntat en långsammare förtorkning men mindre risk för en alltför snabb ökning av ts-halten mot slutet av en solig skördedag. Kombinationen rotorslätter och snittvagn gav en tendens till sämre förjäsning av grönmassan medan det i övrigt inte syntes några väsentliga

skillnader i ensileringsprocessen mellan olika behandlingar. Vad gäller ensileringsmedel var det saltbaserade preparatet bäst på att förhindra varmgång i både hackad och snittad grönmassa. Syra och bakteriepreparat klarar hackat material bättre än snittat.

Ensileringensmedel på marknaden presenterades i tur och ordning av tillverkare/försäljare med respektive preparat: Perstorp (Myrsyra, Promyr), Salinity Agro/Hansson & Möhring (Safesil), Chr. Hansen/Svenska Foder (Silosolve), Spannfod Agro (Lalsil), Addcon (Kofasil). **När är det lönsamt med ensileringsmedel** var den fråga som Rolf Spörndly hade att besvara. Generellt ger alla preparat en positiv effekt på ensilagekvaliteten och minskar förlusterna i processen men det har inte kunnat visas att effektiviteten i mjölkproduktionen blir bättre. Kostnaden för preparatet motsvarar ungefär värdet av förlusten av foder man annars skulle få utan preparat. En rekommendation är att åtminstone använda preparat om man brukar ha problem med klostridier, varmgång eller mögel.

Försök med fröblandningar för proteinvallar redovisades av Jan Jansson, Rådgivarna Sjuhärad. Slutsatserna från både äldre och nyare försök visar att klöverandelen bör vara minst 5 kg rödklöver per hektar för att förutsättningar ska finnas att minska

Forts. nästa sida

Foto: Nilla Nilsdotter-Linde

Vinnande vall i varje läge.

Hos oss får du tillgång till ett unikt utbud av vallfröblandningar. Tack vare vårt breda utbud har du alla möjligheter att välja en vinnare oavsett var i Sverige du har din gård och oavsett vilka behov din besättning har. Resultatet blir ett grovfoder av högsta kvalitet. Kontakta gärna någon av våra säljare för att diskutera dina speciella förutsättningar.

Under varumärket SW förädlar och marknadsför Lantmännen Lantbruk sorter inom stråsäd, oljeväxter och vall för ett lönsamt svenskt lantbruk. SW säkerställer ett unikt sortmaterial anpassat för svenska förhållanden.

www.swseed.se

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen på baksidan

Posttidning **B**

Avs: Hushållningssällskapet

Box 5007, 514 05 LÅNGHEM

Forts. från föreg. sida

kvävegödslingen påtagligt med bibehållen avkastning. En vanlig kommersiell fröblandning (SW 944) förstärkt med 4 kg klöver gav enligt delresultat från ett pågående AgroVästprojekt vid liten kvävegiva inte tillräcklig proteinhalt för att betraktas som proteinvall. Samma förstärkta blandning vid större kvävegiva hävdade sig dock bra om man ser på totalavkastning och råproteinavkastning. Hög och jämn råproteinhalt med stor råproteinavkastning hade fröblandningen som bestod av timotej och rödklöver med ca 60 % rödklöver i blandningen.

Gårdsprojekt om utfodring av dikor redogjorde Annika Arnesson, SLU Skara för. Feta dikor är ofta ett problem vid kalvning och man ville prova om utfodring med rörlenshö under lågdräktighet kan vara lösningen. Medan en kontrollgrupp hade gått upp 50 kg i vikt under försöket hade korna som fått rörlenshö gått ned 26 kg och tappat hull. Iakttagelser är att försöksgruppen idisslade mer, hade större variation i hull, hade större åtgång av mineralfoder samt att träcken var mycket hård.

Stort tack Lars! – Varmt välkommen Itte!

På årsmötet i Skara valdes Itte Weidman till ny ordförande i Svenska Vallföreningen efter Lars Jakobsson, som varit styrelseledamot sedan 1997 och ordförande de senaste 12 åren. Itte Weidman är ekologisk mjölkproducent på Flassbro Gård i Malmköping och driver där också ett turistföretag. Itte har tidigare varit anställd på olika håll inom husdjursorganisationen och Svensk Mjölk. Som förtroendevald har hon verkat i styrelsen för Svea Husdjur, Svenska Husdjur och numera i Växa Sverige, region Mitt.

Foto: Nilla Nilsdotter-Linde

- Det är på tiden att någon annan får ta huvudansvaret för att utveckla föreningen, särskilt som jag numera inte är så aktiv vallodlare längre, säger avgående ordföranden Lars Jakobsson. Jag stannar dock i styrelsen och ser fram emot att samarbeta med Itte och även fortsatt med de övriga kompetenta och trevliga styrelsekamraterna. Jag tackar för de givande och trivsamma kontakter jag haft genom åren, både externt och internt, summerar Lars.

Föreningen redovisade en vinst för verksamhetsåret 2011/2012 på 26 061 kr. Budgeten för nuvarande verksamhetsår fastställdes med ett underskott på 16 500 kr förutsatt 1 920 betalande medlemmar. Föreningen hade 2 490 medlemmar som betalat

REKS – regional nöt- och lammköttproduktion – en tillväxtmotor är ett Interreg-projekt som redovisades av Mikaela Jardstedt, SLU Skara, med Sverige, Norge och Danmark som deltagare. Projektet har som mål att stärka den ekonomiska tillväxten genom långsiktigt hållbara företag med nöt- och lammköttproduktion. Projektet ska ge ökad kunskap om köttproduktionens klimatpåverkan och stärka producenternas konkurrenskraft. För ledningen av projektet svarar AgroVäst.

Vidare behandlade Ulf Axelson, HS Skaraborg, ämnen som Blålusern som proteingröda – varför växer inte lusern, Förbättrad etablering av lusern samt Höga molybdenhalter i grovfoder – konsekvenser, geografiska riskområden och artvariation.

Lars Jakobsson, f.d. ordf., Svenska Vallföreningen, tel: 070-648 27 22, e-post: lars.jakobsson@t.lrf.se

årsavgift i oktober 2012, dvs. en minskning med 53 personer sedan oktober 2011.

Lars Jakobsson omvaldes som ordinarie ledamot för ytterligare tre år med Göran Lindgren som suppleant. Kjell Sandahl omvaldes också som suppleant. Till ordinarie revisorer omvaldes Tobias Andersson, Falkenberg och Anders Eriksson, Åtvidaberg med Lars-Erik Josephson, Värnamo och Magnus Halling, Uppsala som suppleanter. Till valberedning omvaldes Per-Anders Andersson, Sävsjö (sammankallande), Kjell Ivarsson, Stockholm och Thomas Karlberg, Söderköping, samt nyvaldes Anders Nilsson, Lövånger.

Svenska Vallföreningens styrelse

Ordinarie	Suppleanter
Itte Weidman, Malmköping, ordf.	
Nilla Nilsdotter-Linde, Uppsala, sekr.	Rolf Spörndly, Uppsala
Jan Jansson, Långhem, kassör	Kjell Sandahl, Nye
Anna Carlsson, Getinge, vice ordf.	Maria Wahlquist, Vallåkra
Lars Jakobsson, Lillkyrka	Göran Lindgren, Klässbol
Gunnar Liljebäck, Överkalix	Christer Larserud, Krokomb
Per Rudengren, Mellösa	Linda af Geijersstam, Kalmar

Nilla Nilsdotter-Linde, SLU, Inst. f växtproduktionslära, tel: 070-662 74 05, e-post: Nilla.Nilsdotter-Linde@slu.se

Skånska Vallföreningens årsmöte 16 januari,

09.30–14.00, Lantmännen, Eslöv.

Se vidare www.svenskavall.se

Yngve Dahlström

Marknadens bredaste och bästa sortmaterial!

Förutom våra standardblandningar är kundanpassade fröblandningar vår specialitet!

Kastellegården

Tel 0703-31 46 60
www.kastellegården.se